

Øystre Slidre kommune

Saksframlegg

ArkivSak: 21/325
ArkivID: K1-024, K3-&13
Saksbehandlar: Jostein Aanestad

Saksnr.	Utval	Møtedato
04/21	Kommunestyret	18.02.2021

NOU 2020:15 Det handler om Norge

Vedlegg:

11.02.2021	Notat om hovedtrekk i NOU 2020-15	173783
11.02.2021	Saksframlegg KS styret 8 februar 2021 NOU 2020 Det handler om Norge – uttalelse KS Innlandet	173784
11.02.2021	Vedtak KS styret 8 februar 2021 Det handler om Norge – uttalelse KS Innlandet	173782

Tilråding frå rådmannen:

Kommunestyret kjenner seg godt igjen i den situasjonsbeskrivelsen utvalget gjør av utfordringene i distriktene og støtter opp om å utvikle tiltak innen den «brede distriktpolitikken» som kan gi likeverdig grunnlag for å utvikle attraktive og gode lokalsamfunn. Utvikling av nye arbeidsplasser er viktig, det vises her til utredningen om næringsretta virkemidler i NOU 2020:12 Brantzæg-utvalget. Skal en lykkes i å snu flyttestrømmen slik Norman-utvalget foreslår kreves det svært sterke virkemidler.

Etter vårt syn er følgende tiltak svært viktige;

- **Forsøk;** Innlandet fylke bør bli forsøksfylke for utprøving av nye distriktpolitiske virkemidler i tråd med utvalgets anbefalinger. Det bør også søkes «frikommuneforsøk» med fristilling fra statlige retningslinjer for å skape nye gode løsninger – rammestyring.
- **Digital infrastruktur og vegger:** Det viktigste tiltaket innen infrastrukturensatsing er at Høyhastighets bredbånd til alle husstander må på plass og statens finansiering må sikre dette der markedet ikke leverer. I tillegg er det viktig å prioritere regionforstørring gjennom utbedring av fylkes og riksvegnettet.
- I tillegg er det viktig å prioritere regionforstørring gjennom utbedring av fylkes og riksvegnettet.
- **Desentralisert utdanning;** Å kunne ta utdanning og oppdatere kompetanse uten å flytte er viktig og det må sikres virkemidler for å utvikle dette tilbudet til vårt fylke.
- **Boligmarkeder;** Det må tas en gjennomgang av skattesystem og virkemidler i Husbanken for å utvikle et mer velfungerende boligmarked («prøvebolig og seniorbolig») i distriktene og en bedre balanse mellom sentrum – periferi.
- **Finansiering av kommunal sektor;** I gjennomgangen av Inntektssystemet vurdere om «hyttekommuner» med stort antall deltidsinnbyggere skal kompenseres for ekstra

kostnader og må sikre at de regionalpolitiske elementene kompensere ut fra de faktiske distriktsutfordringer som eksisterer i ulike områder. Økningen i antall eldre krever kompetanse og penger, det kreves nasjonale tiltak for å finansiere sektoren herunder ressurskrevende tjenester

Bakgrunn for saka:

KS Innlandet arrangerte møte med fylkesordfører og ordførerne den 3. februar der det ble gitt innspill til saken med sikte på å samle seg om noen felles forslag som fylkeskommunen og kommunene tar inn i sine uttalelser om utredningen. KS-styrets vedtak er vedlagt saken.

Utfordringsbildet – mot stabilisering av folketallet?

Utvalget gir en god beskrivelse av situasjonen i distriktene som også er dekkende for situasjonen i Innlandet. Befolkningsnedgang, aldring og spredt bosetting gir mange utfordringer. Demografien er utfordrende med langt flere eldre og synkende befolkningstall. Utvalget legger til grunn SSB sitt mellomalternativ og antar at fram til 2040 vil folketallet stabilisere seg i sentralitetsklasse 5 og 6, - synke med 1%. Dette er nok svært optimistisk, vår erfaring de seinere år er at lav-alternativet til SSB er det som ligger nærmest den faktiske utvikling. Telemarksforskning sine framskrivninger viser også en klart mer negativ utvikling slik Brantzæg-utvalget viser til. Utvalget viser til at fødselsoverskuddet er borte i distriktene og at flyttestrømmen må snu, fra byene mot distriktene. Dette vil kreve svært sterke virkemidler om en skal lykkes.

Utvalget peker på at det er ikke arbeid alene som kan få folk til å bli eller flytte til distriktene. Både næringsliv og kommuner sliter med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Det er det gode liv med svært mange andre kvaliteter enn det byene har å by på som kan sikre bosettingen. Distriktpolitikken må bidra til å skape bærekraftige samfunn som gir folk og virksomheter lyst til å komme og å bli værende.

To tanker i hodet

Det er store muligheter for å utvikle gode arbeidsplasser i lokalt næringsliv og svært gode lokalsamfunn å bo og leve i ved aktiv politikk. For å lykkes med dette må en ha et realistisk bilde av de utfordringer som våre distrikter står overfor. Det krever at en samtidig som en leter fram og markedsfører de muligheter som ligger her erkjenner at vi må omstille oss til en annen demografi og finne helt nye løsninger for å kunne yte gode tidsriktige tjenester til framtidens innbyggere. Vi må arbeide på begge disse fronter samtidig for å nå våre mål. Å skape grunnlag for det gode liv i Innlandet selv med noe færre innbyggere i deler av vårt område er målet.

Norge eldes – vi er først ute

Innlandet er første fylke som har flere eldre enn unge, det er tunge nasjonale trender og utfordringer knyttet til finansiering og tilstrekkelig kompetanse / arbeidskraft er felles utfordringer. At dette må løses ved nasjonale tiltak er vi helt enige i. Vår situasjon gir muligheter for å utvikle nye løsninger i sektoren og i næringslivet i form av produkter og tjenester til et etter hvert kjøpesterkt gruppe (silver economy). Finansieringen av ressurskrevende tjenester sammen med oppgaveglidning fra sykehus til kommune må løses om tilliten til våre tjenester skal opprettholdes på sikt.

Infrastruktur for regionforstørring

Utviklingen siden mars 2020 med korona har vist de digitale mulighetene og mangelen på høyhastighets bredbånd i betydelige deler av Innlandet. For at vår befolkning skal kunne delta i samfunnslivet, for undervisning og arbeid, og for å kunne effektivisere både i offentlig og privat sektor er vi helt avhengig av å få dette på plass. Markedet løser ikke dette, her må staten tungt inn.

Når vi kan bruke 200-300 mrd på halvannet år i koronatiltak må noen få mrd til dette være lett å få på plass.

For å utvikle større bo- og arbeidsmarkeder er vi avhengig av sammenhengende gode veier. Det er tiden det tar å reise mer enn antall km som teller. Vi er enig med utvalget at det virker som sløsing med samfunnets midler å bygge ny veg for så å legge på bompenger som gjør at den blir brukt mindre enn behovet er. Her bør en se på alternative finansieringsformer der kapasiteten på vegen ikke overskrides. Innlandet har 7000 km fylkesveg med store etterslep på vedlikehold og utbedring, dette er svært uheldig for bosetting og næringsliv i tillegg til trafikkikkerheten.

Hele Innlandet har «distriktsutfordringer» og for å styrke regionen bør det også satses på regionforstørring i mer sentrale områder. Aksen Elverum – Raufoss må bygges ut til 110 km/t slik at vi kan få et tyngre bo og arbeidsmarked uavhengig av det sentrale Oslo/Viken.

Velfungerende boligmarkeder

I deler av fylket er markedsverdien av en bolig mindre enn byggekostnaden, og det er lite tilbud av leiligheter, rekkehus mv i distriktskommunene. Lav verdi gjør at boliger ikke selges eller leies ut, men blir fritidsboliger. For å få folk til å flytte til distriktene må en utvikle et mer differensiert boligtilbud, dette vil også bidra til at eldre kan få mer tilpassede boliger. Når en skattefritt kan øke verdien på en normal leilighet i byen tilsvarende en netto årslønn pr år vil det innebære stor risiko og flytte ut. Det må utvikles ny policy og virkemidler for å jevne ut denne ubalansen. Virkemidler i Husbanken for å avlaste risiko kan være en av disse

Kompetanse

For å sikre god kompetanse til private og offentlige arbeidsgivere i distriktene er det viktig å kunne ta utdanningen / etterutdanningen ved siden av jobb og uten å flytte. Det er derfor viktig at det utvikles programmer som kan tas desentralt. Universitets- og høyskolesektoren må stimuleres til å utvikle slike programmer og virkemidler for å sikre bestilling av dette. Hedmark og Oppland distriktshøgskole var i sin tid pioner på desentralisert høyere utdanning, her har vi fortsatt god kompetanse på slik utdanning.

Inntektssystemet – finansiering av kommunal sektor

Finansiering av sektoren er avgjørende for at det kan ytes likeverdige tjenester i alle deler av landet. Det er nå et eget utvalg som gjennomgår Inntektssystemet og det er positivt at de kan vurdere om hyttekommuner som har mange fritidsbeboere bør kompenseres for merutgifter knyttet til det. Av større betydning er nok andre regionalpolitiske elementer i systemet, det er klart at distriktsutfordringene er minst like store i deler av Innlandet som i nord. Uttellingen i systemet bør derfor knyttes til omfang av slike utfordringer uavhengig av hvor i landet området ligger.

Forsøk med nye virkemidler

Utvalget foreslår å prøve ut og evaluere en del nye virkemidler før disse om de har den ønskede effekt tas i bruk i stor skala. Gratis barnehage/SFO, førerkort 16-åringer, samling av statlige arbeidsplasser mv er interessante. Innlandet kan egne seg godt som en forsøksregion i denne sammenheng og bør søke om å bli forsøksområde. For å gi området større frihet for å utvikle gode løsninger bør en også vurdere å søke en «frikommunestatus» der statlig sektorstyring slippes opp.

Distriktsnæringsutvalget

Det vises til de vurderinger KS- styret / kommunestyret / formannskapet gjorde i sak om uttalelse til Distriktsnæringsutvalget NOU 2020:12. Et svært viktig virkemiddel er differensiert arbeidsgiveravgift og det er avgjørende viktig å minst opprettholde nivået på denne.

Kommunestyret 18.02.2021:

Behandling:

Bente O. (H) bad om gruppemøte.

Bjørn K. (Sv) la fram følgjande framlegg til tillegg/nytt punkt:

Forsøk med nye verkemidler (nytt punkt)

Gratis barnehage/SFO i alle distriktskommunar med folketal under ei gitt grense, vil kunne gi økt bosetting og folketilvekst i disse kommunene. Dette vil kunne kompensere for lavere lønn i arbeidsmarkedet og tapte boligprisgevinstar i distrikta, som innbyggjarar i sentrale strøk oppnår, og gjør det vanskeleg å flytte ut i distrikta.

Staten bør tilrettelegge for eit større forsøk med sirkulær økonomi i distriktskommunane. Reparasjon og gjenbruk vil egne seg godt som næringsaktivitet for mindre bedrifter og skape mange lokale arbeidsplasser.

Forslaget fekk 20 røyster

Finansiering av kommunesektoren – tillegg

Småkommunetillegget bør aukast og innbyggjargrensa endrast til under 5000 innbyggjarar.

Dette vil auke forutsigbarheita i kommuneøkonomien. Det same gjelder:

Inntektsutjamningstilskotet i inntektssystemet som bør aukast slik at minste skatteinngang nærmar seg den gjennomsnittlege skatteinntekta i kommunesektoren.

Samrøystes.

Gunnar (H) la fram følgjande framlegg om tillegg, under punktet forsøk:

Det bør gjennomførast forsøk med bortfall av arbeidsgjevaravgift. Det bør sees på sosiale ordningar som belaster arbeidsgiver.

Forslaget fekk 15 røyster.

Med desse endringane vart tilrådinga samrøystes vedteke.

KS- 04/21 Vedtak:

Kommunestyret kjenner seg godt igjen i den situasjonsbeskrivelsen utvalget gjør av utfordringene i distriktene og støtter opp om å utvikle tiltak innen den «brede distriktpolitikken» som kan gi likeverdig grunnlag for å utvikle attraktive og gode lokalsamfunn. Utvikling av nye arbeidsplasser er viktig, det vises her til utredningen om næringsretta virkemidler i NOU 2020:12 Brantzæg-utvalget. Skal en lykkes i å snu flyttestrømmen slik Norman-utvalget foreslår kreves det svært sterke virkemidler.

Etter vårt syn er følgjande tiltak svært viktige;

- **Forsøk;** Innlandet fylke bør bli forsøksfylke for utprøving av nye distriktpolitiske virkemidler i tråd med utvalgets anbefalinger. Det bør også søkes «frikommuneforsøk» med fristilling fra statlige retningslinjer for å skape nye gode løsninger – rammestyring.
- Det bør gjennomføres forsøk med bortfall av arbeidsgiveravgift. Det bør sees på sosiale ordningar som belaster arbeidsgiver.
- **Digital infrastruktur og veger:** Det viktigste tiltaket innen infrastruktursatsing er at Høyhastighets bredbånd til alle husstander må på plass og statens finansiering må sikre dette der markedet ikke leverer. I tillegg er det viktig å prioritere regionforstørring gjennom utbedring av fylkes og riksvegnettet. I tillegg er det viktig å prioritere regionforstørring gjennom utbedring av fylkes og

riksvegnettet.

- **Desentralisert utdanning;** Å kunne ta utdanning og oppdatere kompetanse uten å flytte er viktig og det må sikres virkemidler for å utvikle dette tilbudet til vårt fylke.
- **Boligmarkeder;** Det må tas en gjennomgang av skattesystem og virkemidler i Husbanken for å utvikle et mer velfungerende boligmarked («prøvebolig og seniorbolig) i distriktene og en bedre balanse mellom sentrum – periferi.
- **Finansering av kommunal sektor;** I gjennomgangen av Inntektssystemet vurdere om «hyttekommuner» med stort antall deltidsinnbyggere skal kompenseres for ekstra kostnader og må sikre at de regionalpolitiske elementene kompenserer ut fra de faktiske distriktsutfordringer som eksisterer i ulike områder. Økningen i antall eldre krever kompetanse og penger, det kreves nasjonale tiltak for å finansiere sektoren herunder ressurskrevende tjenester.

Småkommunetillettet bør økes og innbyggergrensa endres til under 5000 innbyggere. Dette vil auke forutsigbarheten i kommuneøkonomien. Det samme gjelder: inntekstutjavningsstilskuddet i inntektssystemet som bør økes slik at skatteinngang nærmar seg den gjennomsnittlige skatteinntekta i kommunesektoren.

- **Forsøk med nye verkemidler (nytt punkt)**
Gratis barnehage/SFO i alle distriktskommunar med folketal under ei gitt grense, vil kunne gi økt bosetting og folketilvekst i disse kommunene. Dette vil kunne kompensere for lavere lønn i arbeidsmarkedet og tapte boligprisgevinstar i distriktene, som innbyggere i sentrale strøk oppnår, og gjør det vanskelig å flytte ut i distriktene. Staten bør tilrettelegge for et større forsøk med sirkulær økonomi i distriktskommunene. Reparasjon og gjenbruk vil egne seg godt som næringsaktivitet for mindre bedrifter og skape mange lokale arbeidsplasser.

Rett møtebok: